

Abortus

De Nationale Evaluatiecommissie vrijwillige zwangerschapsafbreking moet de abortussen verplicht registreren (wet van 3 april 1990 betreffende de zwangerschapsafbreking) en hierover tweejaarlijkse rapporten publiceren. De rapporten bevatten gegevens over het aantal geregistreerde abortussen in België, de ingeroepen noodsituaties en de abortustechniek. Het [recentste rapport](#) van de Evaluatiecommissie dateert van 2021 en gaat over 2018 en 2019.

In 2019 werden 18.027 zwangerschapsafbrekingen uitgevoerd in België. De cijfers blijven de laatste 15 jaren vrij stabiel. Aangezien absolute cijfers moeilijk te interpreteren zijn wordt het abortuscijfer gebruikt. Het Belgisch abortuscijfer op 1 januari 2020 was 8,4. Dat betekent dat er in België in 2019 ruim 8 abortussen verricht werden op 1000 vrouwen in de reproductieve leeftijd (15-44 jaar). Het abortuscijfer dient ook voor internationale vergelijkingen. De abortusratio is het percentage dat het aantal abortussen weergeeft in verhouding tot het totaal aantal zwangerschappen. Het Belgisch abortuspercentage bedroeg in 2017 0,14. Dat betekent dat in 2017 in België 14% van de zwangerschappen werd afgebroken.

Belgische vrouwen onderbreken hun zwangerschap gemiddeld rond de zevende week. Maar jaarlijks gaan nog een 500-tal vrouwen vanuit België naar Nederland voor een abortus omdat ze de termijn van twaalf weken zwangerschap al hebben overschreden. Er zijn veel vrouwen die de periode van 12 weken inclusief de zes dagen bedenktijd als te nipt ervaren. Vaak weten ze zelfs nog niet dat ze zwanger zijn.

Aanpassing abortuswet in 2018

Na jaren lobby vanuit de vrouwen- en feministische beweging werd de wetgeving in 2018 aangepast. Abortus wordt een zogenaamd recht in plaats van een misdrijf. De wetgever haalde de vrijwillige abortus uit het Strafwetboek omdat het onder het hoofdstuk 'Misdaden en Wanbedrijven tegen de Orde der Familie en tegen de Openbare Zedelijkheid' op een ongelukkige plaats stond (moraliserend, denigrerend). De regels rond vrijwillige abortus zijn dus uit het Strafwetboek gehaald maar niet uit het strafrecht. Juridisch gezien gaat het om een bijzondere strafwet.

De wet van 4 oktober 2018 betreffende de vrijwillige zwangerschapsafbreking, tot opheffing van de artikelen 350 en 351 van het Strafwetboek, tot wijziging van de artikelen 352 en 383 van hetzelfde Wetboek en tot wijziging van diverse wetsbepalingen versoepelt sommige voorwaarden van de abortuswet van 1990:

De verplichte bedenktijd van zes dagen wordt behouden maar vervalt wanneer de gezondheid van de vrouw in gevaar is. De termijn van twaalf weken waarin een vrouw abortus mag vragen kan verlengd worden. Indien de eerste raadpleging plaatsvindt minder dan zes dagen voor het einde van de termijn, dan wordt die termijn verlengd prorata het aantal niet verstreken dagen van de termijn van zes dagen. De notie noodsituatie verdwijnt uit de wetgeving. Artsen die weigeren een abortus uit te voeren, worden verplicht om door te verwijzen naar collega's.

Een vrouw verhinderen een abortus uit te voeren is strafbaar. Een vrouw die de termijn van twaalf weken of de andere voorwaarden niet respecteert, blijft op dezelfde manier strafbaar als in de wet van 1990. Abortushulpverleners moeten nog steeds adoptie ter sprake brengen. Bij late abortussen om medische redenen moet de diagnose van aangeboren afwijkingen met 100% zekerheid vastgesteld zijn. In de praktijk is dat vaak niet mogelijk. De ethische commissies van de ziekenhuizen blijven op dit vlak verantwoordelijk. De 'wet uitoefening gezondheidsberoepen' en de 'wet patiëntenrechten' werken als een 'lex generalis' voor alle aspecten die niet geregeld worden in de nieuwe abortuswet (vb. het recht van de patiënt om zijn dossier te bekijken). De abortuswet 2018 verwijst niet naar die generieke gezondheidswetten.

Nieuw wetsvoorstel eind 2019

Feministische, progressieve groeperingen en de vrijzinnig humanistische organisaties ijverden samen verder voor een definitieve wettelijke regeling.

Een aantal Kamerleden dienden opnieuw wetsvoorstellen in. Dat resulteerde in het wetsvoorstel van 30 december 2019 tot versoepeling van de voorwaarden om tot een zwangerschapsafbreking over te gaan [DOC 55 0158/009](#). Concreet gaat het over:

- Het schrappen van een specifieke vermelding in de abortuswetgeving van strafrechtelijke sancties voor vrouwen en artsen - een uniek geval in onze wetgeving - en een doorverwijzing naar het gemeen recht.
- De verlenging van de maximale termijn waarbinnen een abortus mag uitgevoerd worden van 12 naar 18 weken.
- Het inkorten van de bedenktijd van 6 dagen naar 48 uur.
- De gewetensclausule is een individueel recht van de arts en kan niet worden uitgebreid tot een instelling.
- Een arts die weigert om een zwangerschapsonderbreking uit te voeren is verplicht om de patiënt door te verwijzen naar een arts of dienst die haar rechtstreeks zal behandelen.
- Vrouwen de toegang verhinderen tot abortus wordt bestraft. Sinds de wet van 2018 is het een recht en niemand kan iemand de toegang tot een recht belemmeren.

Perikelen wetsvoorstel 2020

Maar op 12 maart 2020 stemde de plenaire van de Kamer niet over het wetsvoorstel om de abortuswet te versoepelen. Partijen die tegen de versoepeling van de abortuswetgeving zijn (vier van de twaalf), dienden amendementen in waarover de Raad van State telkens advies moest geven. Dit heeft zich een drietal maal herhaald en we stellen vast dat dit nog nooit eerder gebeurd is met een ander wetsvoorstel. Het resultaat was dat de abortuskwestie als pasmunt voor onderhandelingen voor de Vivaldi-regering heeft gediend.

Verschillende vrouwen- en vrijzinnige organisaties hebben zich hierover duidelijk laten horen. De Vrouwenraad ondertekende met andere organisaties en in de periode maart-juli 2020 een aantal open brieven en persberichten.

Multidisciplinair wetenschappelijk comité 2022

Het regeerakkoord van 30 september 2020 voorzag in de oprichting van een multidisciplinair wetenschappelijk comité en een studie-evaluatie van de huidige wet, met als doel de debatten in de commissie Justitie voort te zetten en tussen de regeringspartijen een consensus te vinden over een eventuele wijziging. Het verzoek om de oprichting van dit comité was voor ons onverwacht, te meer omdat de nationale commissie voor de evaluatie van de abortuswet bestaat, waarvan de leden bij koninklijk besluit worden benoemd, en dat er al veel antwoorden zijn gegeven aan de parlementsleden sinds het begin van de debatten in 2016, en in het bijzonder tijdens talrijke hoorzittingen in de Commissie Justitie in juni 2018.

In 2022 zijn de werkzaamheden van het wetenschappelijk comité discreet van start gegaan. De zeven universiteiten, die een opleiding geneeskunde aanbieden, zijn erin vertegenwoordigd. Het gaat niet enkel om een evaluatie, het comité gaat ook standpunt innemen over de verschillende pistes die op tafel liggen, vanuit een academische ooghoek.

Toegang tot vrijwillige zwangerschapsafbreking en dringende medische hulp voor vrouwen zonder toegang tot zorg in België

Dokters van de Wereld België heeft in juni 2022 een **Intentienota** geschreven over de moeilijkheden en belemmeringen voor de toegang tot abortus voor de meest kwetsbare vrouwen in België. Deze nota ([beknopte](#) en [uitgebreide versie](#)) beschrijft de procedure voor dringende medische hulp (DMH) wanneer vrouwen zonder wettig verblijf en zonder toegang tot zorg de wens uitspreken voor een vrijwillige zwangerschapsafbreking, de moeilijkheden die zij daarbij ondervinden, maar ook de hefboomen die kunnen ingezet worden om deze toegang te verbeteren:

- Om vrouwen effectieve toegang te verlenen tot vrijwillige zwangerschapsafbreking, moet de DMH-procedure vereenvoudigd en geharmoniseerd worden met onder meer:
 - een onmiddellijke tijdelijke tenlasteneming ('tijdelijke kaart')
 - een versneld sociaal onderzoek
- De vrije keuze van de zorgverstreker garanderen
- Informatie, opleiding en sensibilisering van de eerstelijnswerk(st)ers over de toegang tot DMH en VZA
- De periode waarbinnen een abortus mogelijk is, moet opgetrokken worden van 12 weken naar 18 weken zwangerschap
- De verplichte reflectietijd van 6 dagen moet worden afgeschaft

De Vrouwenraad en heel wat andere organisaties ondertekenden deze nota, bedoeld voor de beleidsmakers.